Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2010, sp. zn. 5 Tdo 1524/2010, ECLI:CZ:NS:2010:5.TDO.1524.2010.1

Číslo: 38/2011

Právní věta:

I. V popisu skutku v odsuzujícím rozsudku, kterým byl obviněný uznán vinným trestným činem, jehož skutková podstata vyžaduje úmysl pachatele (§ 3 odst. 3, § 4 tr. zák.), musí být obsaženy i skutkové okolnosti, z nichž vyplývá úmyslné zavinění obviněného.

Jde-li o trestný čin porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., z popisu skutku musí být ve vztahu k úmyslnému zavinění zřejmé, že obviněný věděl o neoprávněném označení výrobků nebo služeb, které dovezl, vyvezl nebo uvedl do oběhu, a že byl alespoň srozuměn s neoprávněným zásahem do práv vlastníka dotčené ochranné známky. Samotné konstatování rozporu jednání obviněného s ustanovením § 8 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů, nestačí k vyjádření úmyslného zavinění.

II. Svědecké výpovědi zaměstnanců celního úřadu a protokoly o jejich kontrole, jimiž byl doložen neoprávněný zásah do práv vlastníků ochranných známek (např. prodej zboží neoprávněně označeného ochrannými známkami), jsou použitelnými důkazy (§ 89 odst. 2 tr. ř.) v řízení o trestném činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.12.2010

Spisová značka: 5 Tdo 1524/2010

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dokazování, Důkaz, Porušování práv k ochranné známce, Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu, Svědek, Úmysl

Předpisy: § 150 odst. 1 tr. zák.
§ 4 tr. zák.
§ 89 odst. 2 tr. ř.
§ 97 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání, které podala obviněná H. L. T., zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2010, sp. zn. 5 To 102/2010, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 25 T 63/2008.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. státnímu zástupci Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 7 přikázal, aby trestní věc obviněné H. L. T. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Obviněná H. L. T. byla rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. 25 T 63/2008, uznána vinnou trestným činem porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustila skutkem blíže konkretizovaným ve výroku o vině v citovaném rozsudku.

Za tento trestný čin byla obviněná H. L. T. odsouzena podle § 150 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon jí byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 roků. Postupem podle § 229 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o nárocích na náhradu škody, které uplatnili poškození uvedení v rozsudku soudu prvního stupně.

O odvolání obviněné H. L. T. rozhodl Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. 4. 2010, sp. zn. 5 To 102/2010, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek soudu prvního stupně toliko ve výroku o náhradě škody ve vztahu k některým poškozeným uvedeným v tomto výroku.

Proti citovanému usnesení odvolacího soudu podala obviněná H. L. T. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřela o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněná především zpochybnila naplnění subjektivní stránky trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., jímž byla uznána vinnou, protože popis skutku v odsuzujícím rozsudku neobsahuje žádné okolnosti, které by vyjadřovaly její úmyslné zavinění. Obviněná v této souvislosti zdůraznila, že nebyla podnikatelem, prodávajícím ani osobou, která by měla jakýkoli právní vztah k prodávanému zboží, jež bylo zajištěno, ani k prodejnímu stánku, takže nemohla zjistit, že jde o padělky zboží. Podle názoru obviněné soudy nižších stupňů neprovedly některé navrhované důkazy k posouzení jejího zavinění a své závěry k uvedenému znaku založily jen na nepřímých nebo nezákonných důkazech, které netvoří uzavřený kruh vedoucí k závěru o její vině. Obviněná vytkla soudům nižších stupňů, že se důsledně neřídily judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu, kterou ve svém dovolání podrobně konkretizuje a jež se týká otázky zavinění. Podle přesvědčení obviněné došlo v řízení též k porušení jejího práva na spravedlivý proces, neboť soudy nižších stupňů vycházely z výpovědí zaměstnanců celního úřadu, kteří ve věci prováděli konkrétní procesní úkony. Podle obviněné lze činnost těchto svědků „přirovnat k institutu použití agenta ve smyslu ustanovení § 158b tr. ř.“ (použití agenta ovšem upravuje ustanovení § 158e tr. ř.). Obviněná zpochybnila i zákonnost a použitelnost důkazu spočívajícího v prohlídce prostor, kde se nacházelo zajištěné zboží, neboť podle jejího názoru nebyla prohlídka provedena v souladu s trestním řádem, a v této souvislosti obviněná odkázala na početnou judikaturu Ústavního soudu. Závěrem svého dovolání obviněná navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze a aby ji zprostil obžaloby.

Nejvyšší státní zástupkyně se vyjádřila k dovolání obviněné H. L. T. prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství. Podle jeho názoru má každé zboží s ohledem na svůj charakter a cenu určitý běžný způsob prodeje, a to jak pokud jde o místo, kde je situovaná prodejna, tak i pokud jde o další podmínky (vybavení prodejny, prezentace výrobků apod.). Jak dále v této souvislosti státní zástupce zdůraznil, prodej zboží v tržnicích je primárně určený zákazníkům s nižší kupní silou, kterým je také nabízeno levnější zboží. Z tohoto důvodu je podle státního zástupce

téměř vyloučeno, aby zde mohlo být nabízeno zboží prémiových značek. Státní zástupce je proto přesvědčen, že pokud obviněná prodávala předmětné zboží způsobem popsaným ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, musela být srozuměna i s tím, že je označeno uvedenými ochrannými známkami neoprávněně. Proto obviněná jednala v úmyslu eventuálním (nepřímém) ve smyslu § 4 písm. b) tr. zák. Státní zástupce považuje za nesprávné i tvrzení obviněné, podle kterého měl odvolací soud označit vietnamskou komunitu za typického pachatele totožné trestné činnosti. Podle státního zástupce se odvolací soud vyjádřil toliko k tomu, že je v podstatě vyloučeno, aby v místech prodeje dotyčného zboží bylo současně prodáváno i zboží dražších výrobců, jejichž výrobky jsou distribuovány spíše ve specializovaných prodejnách. Závěrem svého vyjádření tedy státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněné, neboť je zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že dovolání obviněné je částečně důvodné.

Nejvyšší soud se nejdříve vypořádal s námitkami obviněné H. L. T., které neodpovídaly uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani žádnému jinému z dovolacích důvodů. Nemohl pak akceptovat ani námitky obviněné, jimiž soudům nižších stupňů vytkla nezákonnost důkazů spočívajících ve výslechu zaměstnanců celního úřadu, kteří zasahovali na místě činu, a v použití protokolu o kontrole provedené podle § 23b a § 23c zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění účinném do 11. 2. 2008, jako důkazu. Takové námitky jsou totiž rovněž mimo dosah citovaného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a navíc ani nejsou opodstatněné.

Nad rámec podaného dovolání a mimo uplatněný dovolací důvod Nejvyšší soud k těmto námitkám uvádí následující. Především podle § 89 odst. 2 tr. ř. za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci. V citovaném ustanovení jsou pak jako důkazy (resp. přesněji řečeno důkazní prostředky) demonstrativně vyjmenovány nejen výpovědi svědků, ale i listiny důležité pro trestní řízení. Jak přitom vyplývá z obsahu trestního spisu vedeného v posuzované věci u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 25 T 63/2008, soud prvního stupně podle § 213 odst. 1 tr. ř. přečetl v hlavním líčení konaném dne 20. 5. 2009 listinný důkaz, jímž byl protokol o kontrole provedené podle § 23b a § 23c zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění účinném do 11. 2. 2008. Uvedený důkaz pak soudy obou stupňů hodnotily ve spojení s ostatními důkazy opatřenými v této věci. Svědci, kteří prováděli zmíněnou kontrolu (zaměstnanci celního úřadu L. D. a P. R.), ovšem rozhodně nevystupovali jako agenti podle § 158e tr. ř., jak naznačuje obviněná H. L. T. ve svém dovolání, a to už jen z toho důvodu, že nebyli příslušníky Policie České republiky a nijak nezastírali skutečný účel své činnosti. Proto nelze akceptovat ani tvrzení obviněné, podle něhož výpovědi svědků, kteří prováděli zmíněnou kontrolu, nebylo možné použít jako důkaz. Tito svědci totiž nevystupovali při provádění kontroly v postavení orgánu činného v trestním řízení, takže soudy nižších stupňů je mohly vyzvat k tomu, aby vypovídali o tom, co jim bylo známo o zjištěném trestném činu, o jeho pachateli a o okolnostech důležitých pro trestní řízení. V uvedené souvislosti lze přiměřeně odkázat na judikaturu Nejvyššího soudu k odlišení práva kontrolního nákupu od jiného operativně pátracího prostředku, jímž je předstíraný převod (§ 158c tr. ř.), a to u trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 152 tr. zák. (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 5 Tdo 619/2010).

Naopak za odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a opodstatněnou považuje Nejvyšší soud námitku obviněné H. L. T., v jejímž rámci zpochybnila naplnění subjektivní stránky trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., pro který byla stíhána a odsouzena.

K tomu Nejvyšší soud připomíná, že skutková podstata uvedeného trestného činu vyžaduje z hlediska subjektivní stránky úmyslné zavinění (§ 3 odst. 3, § 4 tr. zák.). Přitom postačí existence alespoň

nepřímého (eventuálního) úmyslu podle § 4 písm. b) tr. zák. Proto v popisu skutku v odsuzujícím rozsudku, kterým byl obviněný (obžalovaný) uznán vinným trestným činem, jehož skutková podstata vyžaduje úmysl pachatele, musí být obsaženy i skutkové okolnosti charakterizující úmyslné zavinění obviněného (obžalovaného), neboť jednání jen z nedbalosti není trestné.

Jak je patrné v posuzované trestní věci z učiněných skutkových zjištění, obviněná H. L. T. se měla dopustit trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák. tím, že nejméně dne 12. 12. 2007 kolem 14.00 hodin v P. v prostorách tržnice ve stánku č. 366, který měla v nájmu osoba vystupující pod jménem L. N. B., v rozporu s ustanovením § 8 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů, měla uloženo a nabízela k prodeji zboží konkretizované ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (různé druhy oblečení, kabelky a další doplňky), ačkoli k jeho prodeji neměla souhlas zde specifikovaných vlastníků zapsaných ochranných známek. Takový popis skutkového stavu je z hlediska vyjádření subjektivní stránky zmíněného trestného činu zcela nedostatečný a ani ve spojení s odůvodněním rozsudku soudu prvního stupně a s odůvodněním usnesení odvolacího soudu nesvědčí o úmyslu obviněné uvést do oběhu výrobky neoprávněně označené ochrannou známku, k níž přísluší výhradní právo jinému. V popisu skutku, který měla spáchat obviněná, totiž zcela chybí především vyjádření intelektové složky jejího úmyslného zavinění, protože zde není uvedeno, zda obviněná vůbec věděla o neoprávněném označení předmětného zboží a z jakých okolností jí to muselo být zřejmé, popřípadě na základě čeho byla alespoň srozuměna s neoprávněným zásahem do práv vlastníků ochranných známek. Samotné konstatování rozporu jednání obviněné s ustanovením § 8 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů k tomu nestačí a navíc je nepřesné, protože citované ustanovení se týká jak vlastníků ochranných známek (§ 8 odst. 1, 4 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů), tak jiných osob (§ 8 odst. 2, 3 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů), a jelikož obviněná nebyla vlastníkem ochranné známky, nemohla jednat v rozporu s celým obsahem citovaného ustanovení.

Přitom ani okolnost, že obviněná H. L. T. nabízela a prodávala svědkům, tj. zaměstnancům celního úřadu, předmětné zboží na tržnici, kde obvykle nedochází k prodeji tzv. značkového zboží opatřeného ochrannými známkami, bez dalšího nesvědčí o jejím úmyslném zavinění. V posuzované věci totiž nebylo zjištěno, zda obviněná měla takové poznatky o předmětném zboží, které by ve spojení s okolnostmi, kde a jak ho nabízela a prodávala, mohly svědčit o tom, že obviněná věděla o podezřelém původu tohoto zboží, o jeho nízké kvalitě či o dalších rozhodných charakteristikách, z nichž se v podobných případech obvykle usuzuje alespoň na srozumění pachatele s neoprávněným zásahem do práv vlastníků ochranných známek (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2000, sp. zn. 7 Tz 84/2000). Stejně tak soudy nižších stupňů neučinily žádné skutkové zjištění o tom, že by snad obviněná byla majitelem předmětného zboží, že by zajišťovala odběr tohoto zboží od nějakého (podezřelého) dodavatele a jeho umístění do prodejního stánku, že by sama byla nájemcem tohoto stánku, v němž se v inkriminované době nacházela, že by prodávala obdobné zboží již v minulosti, popřípadě že by byla dokonce už dříve upozorněna na nelegální používání ochranných známek apod. Naopak, zůstalo nevyvráceno tvrzení obviněné, podle něhož se z její strany jednalo o příležitostnou výpomoc neznámému prodejci, byť se soudům nižších stupňů může jevit tato obhajoba jako nevěrohodná.

Za uvedených okolností však nebylo možné dospět ke spolehlivému závěru o úmyslném zavinění obviněné H. L. T.; ostatně soud prvního stupně nevyjádřil úmysl obviněné v popisu skutku nejen ve svém rozsudku ze dne 20. 5. 2009, ale předtím ani ve stejně formulovaném popisu skutku v trestním příkazu ze dne 29. 9. 2008 a totéž platí o obžalobě státního zástupce ze dne 12. 9. 2008. Naplnění subjektivní stránky posuzovaného trestného činu pak nelze dovozovat ani z úvah odvolacího soudu obsažených v odůvodnění napadeného usnesení, podle nichž je údajně „známou notorietou, že

obchodníci z řad vietnamské komunity, prodávající zboží, nabízejí zákazníkům výrobky vyprodukované zejména v asijských zemích, kterým svou kvalitou a cenou uspokojují zájem velmi širokých vrstev obyvatelstva“. Jednak skutkové závěry o zavinění pachatele (obviněného) nelze v trestním řízení zakládat na jakýchkoli notorietách a navíc zmíněné konstatování odvolacího soudu, včetně jeho poukazu na vietnamskou komunitu, nevypovídá nic o úmyslu samotné obviněné, jak v obdobném případě již konstatovala i judikatura Nejvyššího soudu (viz rozhodnutí publikované pod č. 53/2008 Sb. rozh. tr.).

Na podkladě popsaných důvodů tedy Nejvyšší soud shledal opodstatněnou námitku obviněné H. L. T., jejímž prostřednictvím zpochybnila naplnění subjektivní stránky trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., pro který byla stíhána a odsouzena.

Po zjištění, že dovolání obviněné H. L. T. je v tomto směru důvodné, Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze, jakož i jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7, a zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu.

Při úvaze, kterému orgánu přikázat nové projednání a rozhodnutí této věci, Nejvyšší soud zohlednil zejména skutečnost, že rozhodnutí soudů nižších stupňů vycházejí ze skutkového stavu, který vůbec neumožňoval právní závěr o úmyslném zavinění obviněné H. L. T., jímž by naplnila subjektivní stránku skutkové podstaty trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák. Zmíněné pochybení však mělo svůj původ již v přípravném řízení, jak je patrné i ze znění žalobního návrhu podané obžaloby státního zástupce Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 7 ze dne 12. 9. 2008, sp. zn. 2 ZT 132/2008, kde rovněž zcela chybí skutkové okolnosti, které by svědčily o naplnění subjektivní stránky stíhaného trestného činu, a žádné úvahy nejsou v tomto směru vyjádřeny ani v navazujícím velmi stručném odůvodnění. Ostatně patrně proto státní zástupce neopatřil nebo soudu nenavrhl dostatečné důkazy, jimiž by bylo možné prokázat úmyslné zavinění obviněné a vyvrátit její obhajobu.

Za uvedené důkazní situace tudíž není zřejmé, zda se podaří takové důkazy alespoň dodatečně zjistit a opatřit, popřípadě navrhnout jejich provedení, a jestli tedy bude důvodné znovu podat obžalobu na obviněnou H. L. T. nebo učinit jiné rozhodnutí v přípravném řízení. Nejvyšší soud tedy přikázal státnímu zástupci Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 7, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Státní zástupce tak v rozsahu vyplývajícím z tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu opětovně projedná věc obviněné H. L. T. a odstraní vady zjištěné v dovolacím řízení. Přitom se zaměří především na objasnění otázky, zda obviněná naplnila i subjektivní stránku skutkové podstaty trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., a na opatření dostatečných důkazů k takovému závěru. Podle výsledků doplněného dokazování pak státní zástupce učiní další rozhodnutí, které nemůže Nejvyšší soud jakkoli předjímat.